

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний Інститут
Кафедра державно-правових і гуманітарних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА»
(назва навчальної дисципліни)

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (доктор філософії)

галузь знань

08 Право

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність: (спеціалізація):

081 Право

(код і назва спеціальності (або

спеціалізації)

освітня програма

«Право»

(назва освітньої програми)

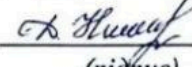
форма навчання

денна

(денна / заочна)

Київ 2025

РОЗРОБНИК силябусу кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових і гуманітарних наук

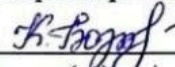

_____ Наталія ДОБРЯНСЬКА
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Протокол № 2 від 04.09.2025 року

Завідувач кафедри
_____ Зореслава ЗАХОЖАЙ
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми

д.ю.н, доцент, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук

_____ Катерина БОРТНЯК
(підпис)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПШ	Актуальні питання порівняльного приватного права ВК 5
2. Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2 рік навчання, 3 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	Денна форма навчання 4 кредити, загальна кількість год 120 (лекцій 16 год, семінарських занять 16 год., самостійна робота 88 год.)
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
6. Інформація про консультації	Протягом семестру
7. Мова викладання	Українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Добрянська Наталія Валеріївна, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових та гуманітарних наук
9. Контактна інформація викладача	dobrianska.nataliia@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	«Актуальні питання порівняльного приватного права» є навчальною дисципліною, за результатами вивчення якої у здобувачів формується система науково-теоретичних та практичних знань з проблем приватного права, уміння визначати та розкривати основні проблеми розуміння його понять, категорій та інститутів, напрямів розвитку та удосконалення цивільного законодавства в умовах ринкової економіки і правової держави, застосування на практиці здобутих теоретичних знань, розв'язання прикладних завдань та досвід складання правових документів в сфері приватно-правових відносин.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Метою навчальної дисципліни «Актуальні питання порівняльного приватного права» є навчання здобувачів з основними теоретично-методологічними засадами приватно-правового регулювання майнових і особистих немайнових відносин в умовах ринкової економіки, приведення цивільного законодавства у відповідність до Конституції України і міжнародного приватного права, новітніх вимог сучасних правовідносин. Завдання навчальної дисципліни: розуміти теоретичні засади приватного права, концепції, напрями і основні проблеми його розвитку, удосконалення цивільного законодавства, тенденції та перспективи вдосконалення в умовах ринкової економіки і демократизації суспільства, основні наукові теорії науки цивільного права, тлумачити та розкривати основні поняття, інститути та категорії

	<p>приватного права, здійснювати наукові дослідження і забезпечувати навчальний процес. Методи навчання: інтерактивний, пояснювально-ілюстративний, пошуковий, дискусійний. Також використовуються продуктивні методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-наукової діяльності здобувачів: дискусії, бесіди, презентації, моделювання професійних ситуацій, робота в малих групах, круглі столи, кейс-стаді, індивідуальна дослідницька робота.</p>
Формат проведення дисципліни	<p>Використовуються лекції, семінарські заняття, індивідуальні дослідження, колоквиуми, наукові дискусії, конференції. У разі роботи в дистанційному режимі використовуються навчальне середовище Google Classroom і програми електронної комунікації Meet. Поточна комунікація з викладачем здійснюється через електронну корпоративну пошту</p>

Консультативну допомогу здобувачі наукового ступеню доктора філософії права можуть отримати у ННП кафедри державно-правових та гуманітарних наук, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту: kaf_ppr@tnu.edu.ua

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	4	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	120		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	2	Лекції:	16	-
Семестр:	1	Семінарські заняття:	16	
		Самостійна робота	88	
Форма підсумкового контролю:	Залік			
Мова навчання:	Українська			

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Теорія приватного права

1. Генезис поняття приватного та публічного в праві.
2. Загальні поняття формування теорії приватного права.
3. Співвідношення приватного та публічного в праві
4. Предмет, об'єкт, структура приватного права як навчального предмету, як наукової категорії
5. Місце приватного права в загальній системі права.
6. Джерела приватного права.

Тема 2. Актуальні проблеми правозастосування у приватному праві

1. Звичай як джерело приватного права.
2. Аналогія права у приватно-правових відносинах.
3. Судова практика в приватному праві.
4. Зловживання суб'єктивним цивільним правом.

Тема 3. Суб'єкти приватного права: фізичні та юридичні особи

1. Фізична особа як суб'єкт приватного права.
2. Види основних прав фізичних осіб та їх реалізація.
3. Поняття та види обов'язків фізичних осіб.
4. Юридична особа як суб'єкт приватного права.
5. Особливості правосуб'єктності юридичних осіб в приватних відносинах.
6. Види основних прав юридичних осіб та їх реалізація.
7. Поняття та види обов'язків юридичних осіб.

Тема 4. Охорона та захист у приватноправових відносинах

1. Поняття охорони та захисту прав і інтересів фізичних осіб.
2. Способи захисту приватних прав і інтересів фізичних осіб.
3. Порядок захисту приватних прав і інтересів.

4. Поняття обмеження прав.

Тема 5. Актуальні проблеми сімейного права

1. Співвідношення публічного та приватного права в сімейних відносинах.
2. Сім'я, родинність, свояцтво: поняття та юридичне значення.
3. Шлюб. Шлюбний договір

Тема 6. Актуальні проблеми спадкового права

1. Характеристика спадщини та її складу.
2. Характеристика прав і обов'язків спадкодавця, які не входять до складу спадщини.
3. Право на земельну ділянку.
4. Спадкове право на житловий будинок, квартиру, інше нерухоме майно.

Тема 7. Актуальні проблеми спортивного права

1. Правове регулювання відносин в сфері спорту та фізкультури. Спортивне право.
2. Джерела спортивного права.
3. Особливості комерціалізації спортивних відносин.
4. Спортивний контракт.
5. Спортивний арбітраж.

Тема 8. Трудовий договір як організаційно-правова форма реалізації права на працю

1. Трудовий договір та його види.
2. Укладення трудового договору.
3. Умови трудового договору, що складають його зміст.
4. Зміна та припинення трудового договору.

5. Структура навчальної дисципліни

(тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Всього	Л	сем	с. р.
1	2	3	5	6
Тема 1. Теорія приватного права 1. Генезис поняття приватного та публічного в праві. 2. Загальні поняття формування теорії приватного права. 3. Співвідношення приватного та публічного в праві 4. Предмет, об'єкт, структура приватного права як навчального предмету, як наукової категорії. 5. Місце приватного права в загальній системі права. 6. Джерела приватного права.	15	2	2	11
Тема 2. Актуальні проблеми правозастосування у приватному праві. 1. Звичай як джерело приватного права. 2. Аналогія права у приватно-правових відносинах. 3. Судова практика в приватному праві. 4. Зловживання суб'єктивним цивільним правом.	15	2	2	11
Тема 3. Суб'єкти приватного права: фізичні та юридичні особи 1. Фізична особа як суб'єкт приватного права. 2. Види основних	15	2	2	11

прав фізичних осіб та їх реалізація. 3. Поняття та види обов'язків фізичних осіб. 4. Юридична особа як суб'єкт приватного права. 5. Особливості правосуб'єктності юридичних осіб в приватних відносинах. 6. Види основних прав юридичних осіб та їх реалізація. 7. Поняття та види обов'язків юридичних осіб.				
Тема 4. Охорона та захист у приватноправових відносинах 1. Поняття охорони та захисту прав і інтересів фізичних осіб. 2. Способи захисту приватних прав і інтересів фізичних осіб. 3. Порядок захисту приватних прав і інтересів. 4. Поняття обмеження прав.	15	2	2	11
Тема 5. Актуальні проблеми сімейного права 1. Співвідношення публічного та приватного права в сімейних відносинах. 2. Сім'я, родинність, свояцтво: поняття та юридичне значення. 3. Шлюб. 4. Шлюбний договір	15	2	2	11
Тема 6. Актуальні проблеми спадкового права 1. Характеристика спадщини та її складу. 2. Характеристика прав і обов'язків спадкодавця, які не входять до складу спадщини. 3. Право на земельну ділянку. 4. Спадкове право на житловий будинок, квартиру, інше нерухоме майно.	15	2	2	11
Тема 7. Актуальні проблеми спортивного права 1. Правове регулювання відносин в сфері спорту та фізкультури. Спортивне право. 2. Джерела спортивного права. 3. Особливості комерціалізації спортивних відносин. 4. Спортивний контракт. 5. Спортивний арбітраж.	15	2	2	11
Тема 8. Трудовий договір як організаційно-правова форма реалізації права на працю 1. Трудовий договір та його види. 2. Укладення трудового договору. 3. Умови трудового договору, що складають його зміст. 4. Зміна та припинення трудового договору.	15	2	2	11
Усього годин	120	16	16	88

6. Організація самостійної роботи студентів

Інформація про індивідуальні завдання та самостійну роботу

Підготовка до семінарських занять. Здобувачі вищої освіти відповідно до визначеного плану семінарських занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами основної та додаткової літератури. Формування теоретичних навичок здійснюється шляхом виконання кейсів та обговорення їх вирішення на заняттях.

Матеріали для самоконтролю. Матеріали кейсів з умовами завдань визначаються викладачем.

Індивідуальні завдання.

7. Підготовка до семінарських та практичних занять

Тема 1. 1. Загальні поняття. Формування теорії приватного права. Предмет, об'єкт, структура приватного права як навчального предмету, як наукової категорії. Місце приватного права в загальній системі права. Джерела приватного права. Філософські вчення про приватне в суспільних відносинах. Історія вчень про приватне право. Сучасні наукові дослідження про місце приватного права в загальній системі права. Генезис поняття приватного та публічного в праві. Загальні поняття формування теорії приватного права. Співвідношення приватного та публічного в праві. Предмет, об'єкт, структура приватного права як навчального предмету, як наукової

категорії. Місце приватного права в загальній системі права. Джерела приватного права.

Тема 2. Звичай як джерело приватного права. Аналогія права у приватно-правових відносинах. Судова практика в приватному праві. Зловживання суб'єктивним цивільним правом. Застосування звичаїв у сімейно-шлюбних відносинах. Звичай у трудових відносинах. Аналогія права у трудових та сімейних відносинах. Сучасні наукові погляди щодо застосування звичаїв, аналогії права в судовій практиці. Звичай в цивільному праві. Звичай у шлюбно-сімейних відносинах. Звичай у трудових відносинах. Звичай у міжнародному приватному праві. Аналогія права у приватно-правових відносинах. Судова практика в приватному праві.

Тема 3. Поняття правового статусу фізичної особи. Особливості правосуб'єктності фізичних осіб в приватних відносинах. Поняття та ознаки юридичної особи. Поняття та види правосуб'єктності юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Індивідуалізація юридичних осіб, її способи та цивільно-правове значення. Правовий статус філії та представництва юридичної особи. Порядок і способи утворення юридичних осіб. Поняття фізичної особи (громадянин) як суб'єкта приватного (цивільного) права.

Тема 4. Співвідношення понять «охорона» та «захист» прав суб'єктів приватноправових відносин». Конституційний захист прав суб'єктів приватноправових відносин. Проблеми недійсності цивільних договорів. Захист речових прав на чуже майно. Особливості визнання незаконним рішення органу державної влади. Мирова угода та медіація: загальні риси та відмінності. Захист права власності». Правові наслідки недотримання істотних умов договору. Захист цивільних прав нотаріатом. . Порівняльна характеристика структурних елементів механізму притягнення до цивільно-правової відповідальності для фізичних і юридичних осіб приватного права. Порівняльна характеристика способів захисту прав суб'єктів приватноправових відносин.. Право на захист. . Співвідношення заходів захисту і заходів цивільної відповідальності. Структурні елементи механізму захисту цивільних прав. «Превентивний захист». Переваги юрисдикційної і неюрисдикційної форм захисту прав

Тема 5. Аліментні зобов'язання на утримання дитини: новелізації законодавства. Особливості правового регулювання сурогатного материнства. Інститут цивільного партнерства: зарубіжний досвід правового регулювання. Види заробітку (доходу), які враховуються під час обчислення аліментів. Визначення з посиланням на статті Сімейного кодексу України правовий режим майна, набутого батьками та неповнолітніми дітьми спільно. Відмінні та спільні риси інституту шлюбу та цивільного партнерства. Цивільне партнерство.

Тема 6. Поняття та порядок укладення заповіту. Умови чинності заповіту. Роль свідків при складанні заповіту. Форма заповіту та правові наслідки її недодержання. Характеристика заповіту подружжя. Заповіт з умовою. Порядок призначення виконавця заповіту. Підстави спадкування за законом. Еволюція розвитку інституту спадкування за заповітом. . Характеристика видів джерел спадкового права. Особливості спадкування майна особами, що народились після смерті спадкодавця. Спадкування майна за правом представлення. Спадкування майна усиновленими особами. Особливості спадкування майна утриманцями. Порядок розірвання та припинення спадкового договору. Правові наслідки розірвання спадкового договору.

Тема 7. Підготовка та схематичне зображення алгоритму порядку проведення атестації тренерів. Державне регулювання фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності.. Правове регулювання організації та проведення спортивних змагань. Громадські спортивні організації.. Правовий режим фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. Суб'єкти спортивного права. Правовідносини у спорті. Правосуб'єктність спортсменів. Спортивні агенти. Спортивні судді. Трудовий договір та матеріальна відповідальність сторін у трудових правовідносинах. Соціальне забезпечення спортсменів, спортивних тренерів та працівників спортивних організацій.

Тема 8. Необхідні та додаткові умови трудового договору. Трудовий договір як юридичний факт на підставі якого виникають та змінюються трудові правовідносини. Нормативні підстави припинення трудового договору їх класифікація. Правові позиції Конституційного Суду України щодо права на працю. Особливості реалізації права на працю на підставі трудового договору в умовах воєнного стану. Право на працю в сучасних умовах розвитку держави, як економічне право людини. Види трудових договорів: спільні та відмінні риси.. Значення процедури укладання трудового договору. Зміст трудового договору, і які умови є обов'язковими. Роль в трудовому договорі відіграє трудова функція працівника.

8. Індивідуальні завдання. Теми для написання есе та рефератів

1. Проблеми вибору юрисдикції. Колізійна норма.
2. Поняття охорони та захисту прав і інтересів фізичних осіб.
3. Способи захисту приватних прав і інтересів фізичних осіб.
4. Порядок захисту приватних прав і інтересів.
5. Зловживання правом у приватноправових відносинах.
6. Поняття обмеження прав.
7. Генезис поняття забезпечення виконання зобов'язань.
8. Історичні передумови виникнення, поняття, предмет та стягнення неустойки.
9. Поняття способів забезпечення виконання зобов'язань.
10. Поняття притримання. Ознаки притримання.
11. Поняття поруки. Ознаки поруки. Правове становище поручителя. Припинення поруки.
12. Поняття та ознаки гарантії. Правове становище гаранта. Припинення гарантії.
13. Поняття та функції завдатку.
14. Право людини на життя та усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю. Здійснення репродуктивних прав людини. Здійснення права на участь у наукових, медичних та інших дослідках.
15. Право людини на здоров'я, медичну допомогу та пов'язані з ними права. Поняття та зміст права на здоров'я.
16. Здійснення права на донорство та права на трансплантацію.
17. Право на особисту безпеку у системі особистих немайнових прав людини.
18. Здійснення права на безпечність об'єктів споживання.
19. Здійснення права на безпечність умов соціального буття.
20. Поняття та зміст права на особисту недоторканість. Здійснення права на особисту недоторканість при використанні гіпнозу та поліграфу.
21. Поняття та зміст права на особисту свободу. Проблеми здійснення права на свободу від обмеження власної волі.
22. Правове регулювання здійснення права на свободу поведінки та вчинків.
23. Право на вибір роду занять. Збройне волонтерство (легальне найманство). Державна служба.
24. Право на свободу пересування.
25. Право на мирні зібрання та об'єднання.
26. Право на гідність.
27. Шлюб. Шлюбний договір. Санація шлюбу. Недійсність шлюбу. Проблеми правового регулювання розірвання шлюбу.
28. Окремі аспекти сімейних відносин ускладнені іноземним елементом.
29. Матеріальні гарантії членів сім'ї (в сім'ї / після розірвання шлюбу).
30. Поняття спадщини, спадкової маси.
31. Момент відкриття спадщини.

32. Характеристика прав і обов'язків спадкодавця, які не входять до складу спадщини.
33. Право на земельну ділянку.
34. Спадкове право на транспортні засоби.
35. Право на банківський вклад і право на отримання грошових виплат
36. Право на ім'я. Псевдонім. Криптонім. Гетеронім. Геонім. Алонім. Літературна маска. Астронім. Автонім. Нік. Позивний.
37. Трудовий договір та його види.
38. Укладення трудового договору.
39. Умови трудового договору, що складають його зміст.
40. Зміна та припинення трудового договору.
41. Правове регулювання відносин в сфері спорту та фізкультури.
42. Особливості комерціалізації спортивних відносин. Спортивний контракт.
43. Спортивний арбітраж.
44. Договори на надання послуг у сфері фізкультури. Трасфери спортсменів.
45. Правові гарантії. Захист прав та свобод спортсменів.
46. Правовий статус агентів та спортивних клубів

9. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Генезис поняття приватного та публічного в праві.
2. Співвідношення приватного та публічного в праві.
3. Загальні поняття формування теорії приватного права.
4. Особливість встановлення приватного в праві, як спеціальної філософської, соціологічної, правової категорії.
5. Предмет, об'єкт, структура приватного права як навчального предмету, як наукової категорії.
6. Місце приватного права в загальній системі права.
7. Джерела приватного права.
8. Приватні правовідносини: основні ознаки та риси.
9. Право власності, як інститут приватного права.
10. Договір. Договірні відносини.
11. Зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язань у приватному праві.
12. Охорона прав суб'єктів приватноправових відносин.
13. Теорії права власності.
14. Сучасні наукові дослідження щодо категоріального апарату приватного права. Співвідношення охорона та захист прав.
15. Звичай, як джерело приватного права. (Звичай в цивільному праві. Звичай у шлюбно-сімейних відносинах. Звичай у трудових відносинах. Звичай у міжнародному приватному праві.)
16. Аналогія права у приватноправових відносинах.
17. Судова практика в приватному праві.
18. Зловживання суб'єктивним цивільним правом.
19. Сучасні наукові погляди щодо застосування звичаїв, аналогії права в судовій практиці.
20. Система суб'єктів приватного права.
21. Фізичні особи, як суб'єкти приватного права.
22. Правоздатність та дієздатність фізичних осіб.
23. Правовий статус фізичних осіб (громадяни, апатриди, біпатриди, біженці, вимушені переселенці, внутрішньо переміщені особи, особи без громадянства і ін.).
24. Поняття та правове значення індивідуалізації фізичної особи. Ім'я фізичної особи та її значення.
Місце проживання фізичної особи. Інші ознаки індивідуалізації фізичної особи.
25. Визнання особи безвісти відсутньою, померлою.
26. Правовий статус фізичної особи-підприємця.
27. Юридичні особи, як суб'єкти приватного права. Теорій походження юридичних осіб.
28. Поняття та ознаки юридичної особи.

29. Юридичні особи публічного права як учасники приватноправових відносин.
30. Право та дієздатність юридичних осіб.
31. Поняття індивідуалізації юридичних осіб та її правове значення.
32. Індивідуальні ознаки комерційних юридичних осіб.
33. Створення юридичної особи. Життєвий цикл юридичної особи.
34. Права та обов'язки юридичних осіб приватного права.
35. Поняття юридичної особи публічного права.
36. Держава як особливий суб'єкт приватного права.
37. Історичні аспекти виникнення правочинів в електронній формі.
38. Забезпечувальні засоби здійснення правочинів в електронній формі (електронний цифровий підпис, електронний документообіг).
39. Поняття та сутність правочинів в електронній формі.
40. Права та обов'язки учасників приватних правовідносин в Інтернет.
41. Правове регулювання електронної комерції.
42. Особливості правочинів цифровими товарами.
43. Інтернет як торгова площадка та як засіб здійснення правочинів.
44. Ризики та перспективи здійснення правочинів в електронній формі.
45. Зворотне відсилання.
46. Поняття обмеження прав.
47. Імунітет держави у приватноправових відносинах ускладнених іноземним елементом.
48. Договірні відносини ускладнені іноземним елементом.
49. Виконання рішень іноземних судів.
50. Проблеми вибору юрисдикції.
51. Колізійна норма.
52. Поняття охорони та захисту прав і інтересів фізичних осіб.
53. Способи захисту приватних прав і інтересів фізичних осіб.
54. Порядок захисту приватних прав і інтересів.
55. Договірні відносини ускладнені іноземним елементом.
56. Виконання рішень іноземних судів.

10. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік із навчальної дисципліни. Критеріями оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є реферати/есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав менше 60 балів може виконати додаткові завдання та скласти залік із навчальної дисципліни. Залік може проводитися в усній чи письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

10.1. Політика курсу

В особистий рейтинг студента зараховується активна участь під час всього періоду вивчення дисципліни «Актуальні питання порівняльного приватного права», а саме відвідування лекцій, активна участь в семінарських та практичних заняттях. Вчасно підготовлені есе, реферати, які мають бути презентовані належним чином та з посиланнями на джерела, не містити плагіату.

Презентації-виступи аспірантів проводяться під час семінарських та практичних занять і демонструють результати наукових досліджень з обраної теми; семінари також передбачають

демонстрацію студентами набутих знань та навичок, обговорення та дискусії. За результатами роботи на семінарських, практичних заняттях студент отримує оцінку згідно шкали ESTS. Також враховується присутність на лекціях, дослідження певної проблематики у формі есе, реферату чи інших формах; зараховується участь у науково-практичних заходах; чи здобуття компетентностей шляхом неформальної освіти.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Політика курсу визначається ustalеними стандартами академічної доброчесності, основу якої складає, як відомо, творче освоєння навчального матеріалу та набуття умінь і навичок застосування інструментарію наукового пошуку, критичного аналізу наукового й інформаційного контенту в процесі здійснення загальнонаукового чи юридичного дослідження. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

10.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Критеріями оцінювання є активна участь під час аудиторних занять, вчасно і якісно виконані індивідуальні завдання, ґрунтовні знання під час підсумкового контролю.

10.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	A	відмінне виконання
80-89	зараховано	B	вище середнього рівня
75-79	зараховано	C	загалом хороша робота
66-74	зараховано	D	Непогано
60-65	зараховано	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незараховано	FX	необхідне перескладання
0-29	Незараховано	F	необхідне повторне вивчення курсу

11. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

Технічні засоби: пристрої збереження та обробки інформації (ПК, ноутбук, планшет, тощо).

Програмне забезпечення: Microsoft Windows (Word, Excel, PowerPoint).

Інформаційно-комунікаційні технології на платформі Google for Education

12. Рекомендовані джерела інформації

1. Застосування судами Конституції України: доктрина і практика / [Т. О. Анцупова та ін. ; упоряд.: А. А. Єзеров, Д. С. Терлецький]. Київ : ВАІТЕ, 2022. 601 с.
2. Іващенко В. П. Договірне право / В. П. Іващенко, І. М. Фріман. Дніпро : Акцент ПП, 2022. 178 с.
3. Конституція України: Закон України: від 28.06.1996 № 254 /96-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Пушкар П. Загальні питання розуміння і застосування практики ЄСПЛ. Т. 1 . - Київ : Норма Права, 2022. 168 с.
5. Суб'єкти приватноправових відносин: [монографія] / А. М. Новицький, Н.Б.Новицька, І. В. Чеховська та ін.; за заг. ред. А. М. Новицького. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 360 с.
6. Костюченко О.Є. Трудове право України: навчальний посібник. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. 338 с.
7. Блажівська Н. Є. Теоретико-методологічні та прикладні засади застосування практики ЄСПЛ при захисті майнових прав : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Блажівська Наталія Євгенівна ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль, 2020. 36 с.
8. Боднарук М. І. Право соціального захисту : навч.-метод. посіб. / М. І. Боднарук, О. Я. Орловський, А. В. Бурка ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2021. 183 с.
9. Вавженчук С.Я. Договірне право. Т. 1:Теорія цивільно-правового договору . 2022. 630 с.
10. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / Галупова Лариса Ігорівна ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса, 2021. 20 с.
11. Єдиний медичний простір України: правовий вимір : монографія / [Г. К. Авдєєва та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Г. Стеценка ; Нац. акад. прав. наук України [та ін.]. Харків : Право, 2022. 670 с.
12. Короєд С. О. Захист цивільних прав і інтересів в цивільному судочинстві: процесуальні та матеріально-правові особливості розгляду цивільних справ : монографія / Короєд С. О. ; НДІ публ. права. Київ : Видавництво Людмила, 2022. 174 с.
13. Коротюк О. В. Вимоги про нотаріальне посвідчення правочинів і нотаріальне засвідчення справжності підпису як спосіб захисту нерухомості та бізнесу : заг. характеристика, зразки док. / [О. В. Коротюк]. - Київ : ОВК, 2022. 77 с.
14. Менджул М. В. Порівняльне сімейне право : навч. посіб. / М. В. Менджул ; Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т, НДІ порівнял. публ. права та міжнар. права. Ужгород : РІК-У, 2021. 293 с.
15. Сенюта І. Я. Правові позиції Європейського суду з прав людини у сфері охорони здоров'я : метод. рек. для адвокатів : практ. посіб. / [І. Я. Сенюта] ; Нац. асоц. адвокатів України, Ком. мед. і фармацевт. права та біоетики. Харків : Фактор, 2020. 191 с.
16. Фурса С. Я. Співі про право у цивілістичному процесі: нотаріат, суд, виконавче провадження : монографія / Фурса С. Я., Фурса Є. І., Дика А. О. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України Фурси С. Я. ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Центр прав. дослідж. Фурси. Київ : Алерта, 2021. 287 с. (Процесуальні науки)
18. Хрідочкін А. В. Енциклопедія інтелектуальної власності / А. В. Хрідочкін, М. Ю. Віхляєв. Запоріжжя : Гельветика, 2022. 580 с. 36
19. Чванкін С. А. Доказування у цивільному процесі в епоху інформаційних технологій : монографія / С. А. Чванкін ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Фенікс, 2021. 344 с.
19. Чеховська І. В. Медичне право : навч. посіб. / І. В. Чеховська ; Ун-т держ. фіск. служби

- України. - Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. 479 с. : іл. (Серія "На допомогу студенту УДФСУ" ; т. 63)
20. Ющик О. О. Спортивне право: теоретико-правовий аналіз, поняття, формування в національній правовій системі : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ющик Олексій Олексійович ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2020. 24 с.
21. Костюченко О.Є. Особливості регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану. Правова система України в умовах воєнного стану : збірник наукових праць / за загальною редакцією О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської, М. М. Хоменка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 309-332.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>
2. Правовий портал Ліга:Закон. URL: <http://www.ligazakon.ua/ua/>
3. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <http://www.msp.gov.ua>
5. Офіційний веб-портал Федерації професійних спілок України. URL: <http://www.fpsu.org.ua>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
8. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
9. Наукометрична база Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/?hl=uk>
10. Профспілки працівників охорони здоров'я України. URL: <http://medprof.org.ua>
11. HUDOC European Court of Human Rights. URL: <https://hudoc.echr.coe.int>
12. Court of Justice of the European Union. URL: <https://curia.europa.eu/>
13. Bundesministerium der Justiz. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/>
14. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>
15. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
16. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
17. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/?hl=uk>

Міжнародні видання

1. Code de droit économique (according to 20.10.2022) // Moniteur Belge. URL: <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/2013/02/28/2013A11134/justel>
2. Family Law Reimagined. Jill Elaine Hasday – Harvard University Press – London England, 2014. – p. 355–361.
3. Judgment of the Court of 16 July 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72482&pageIndex=0&d>
4. Justine Pila, Paul Torremans. European Intellectual Property Law/ Oxford University Press. – Oxford, UK, 2019. – 712 p.
5. Kovach K. Mediation. Principles and Practice. Third edition / K. Kovach. – Saint Paul: West Academic Publishing, 2021. 244 p. 37
6. Kuntz Richard. Medical devices: Going the generic. 2021. URL: <https://www.asianhnm.com/technology-equipment/medical-devices-generic>
7. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso VII-1864 data 20-07018. URL: <https://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.forma>
8. Labour law. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=157&langId=en>